

Vergeet mij niet

Anne Franks vrienden en vriendinnen

tekst: Janny van der Molen

illustraties: Martijn van der Linden

Ploegsma 2022 - € 24,99 - ISBN 9789021682471

TOP
BOEK

Groep
7-8 (NL)

Leerjaar

5-6 (B)

Trefwoorden

vriendschap,
WO II,
Jodenvervolgung,
Anne Frank,
historische roman,
biografie,
werkkampen,
vluchtelingenkampen,
concentratiekampen

In dit boek maken we kennis met twaalf vrienden en vriendinnen van Anne Frank. Sommigen van hen zijn Duits en Joods – net als Anne, sommigen zijn Nederlands en Joods, of Nederlands en niet Joods. Ze woonden bij elkaar in de buurt, gingen samen naar school, speelden samen op straat en werden allen geconfronteerd met de gruwelijkheden van de oorlog die hun jonge levens ongevroegd kwam binnengerold.

1 Vooraf

Het boek portretteert twaalf vrienden en vriendinnen van Anne: leeftijdsgenoten, schoolvriendinnen, lotgenoten. Anne is de verbindende factor; zij vormt de rode draad door alle verhalen heen. Elke vriend of vriendin wordt voorgesteld en in plaats en tijd gesitueerd. Daarna volgt een verhaal waarin elk van deze vrienden een hoofdrol speelt en een herinnering, ontmoeting of anekdote met Anne verwerkt wordt. Achterin het boek staat hoe het hen vergaan is na de oorlog. Sommigen overleefden net als Anne de oorlog niet. In het boek zijn ook authentieke foto's opgenomen die het geheel een historisch cachet geven. Ondanks de onmenselijkheden van de oorlog, de pijn en het verdriet waarmee al

deze kinderen geconfronteerd zijn, is de toon van dit boek er één van kracht en hoop, waarin vriendschap centraal staat.

Nodig *Janny van der Molen* eventueel uit voor een lezing of schrijversbezoek bij jou op school. Een ontmoeting met een auteur of illustrator werkt erg versterkend voor je leerlingen. jannyvandermolennl.nl
Martijn van der Linden is sinds april 2022 de nieuwe Kinderboekenambassadeur van Nederland. De komende twee jaar zal hij zich inzetten voor meer leesplezier bij kinderen. De missie van Martijn is het promoten van het kinderboek in het algemeen en van illustraties in het bijzonder. martijnvanderlinden.nl

2 Introductie boek

Bekijk de covertekening van dit boek en bedek de titel:

- Wie zie je?
- Waar zijn deze kinderen?
- Is dit nu of vroeger?
- Hoe weet je dat?

Zoom in op bijvoorbeeld kledij of haardracht en onthul dan de titel. Wat weten de leerlingen over Anne Frank? Houd een gesprek en luister goed naar wat de leerlingen vertellen.

Bekijk vooraf de twee filmpjes op de website van de auteur waarin ze vertelt over haar boek. jannyvandermolen.nl

---

Maak een uitvergroting van de plattegrond op pagina 252 en 253 en hang deze op in de klas. Maak naamkaartjes van alle vrienden en vriendinnen met hun portrettekening ernaast.

3 Voorlezen

Lees dit boek eventueel gespreid in tijd voor, gekaderd in een project. Gebruik de plattegrond en hang na het voorlezen van elk verhaal de naam en het portret van de vriend of vriendin op.

Je kunt ook besluiten om enkele verhalen uit te kiezen en die voor te lezen. Het zijn soms best heftige verhalen. Ruim voldoende tijd in om hierover met de leerlingen in gesprek te gaan. Start in ieder geval met het voorlezen van het voorwoord.

4 Verwerking

Oorlog

Helaas is oorlog iets van alle tijden en zijn er vandaag de dag nog steeds dictators die een volk onderwerpen, die oorlog voeren om redenen die voor een gewone sterveling niet altijd te bevatten zijn. Benadruk dat het belangrijk is om het verleden te kennen om het heden te begrijpen. Dat boeken aanzetten tot denken en het vormen van een kritische geest.

Voer een gesprek:

- Met welke gevoelens worden de verschillende personages uit dit boek geconfronteerd?
- Hoe gaan zij allen om met hun situatie? Bespreek een paar voorbeelden, laat de kinderen kiezen welke.
- Ben je het eens zijn met de keuzes die zij maken?
- Met wie van hen zou jij bevriend kunnen zijn?

Zoom in op het verhaal van Nanette Blitz: wat doet zij om in slaap te geraken in haar krakende stapelbed in de barak van het kamp waar ze is? Houd een gesprek over de kracht van verbeelding. Hoe je in moeilijke situaties hoop en moed kunt putten uit herinneringen. Hoe iets positief visualiseren je kan helpen om je angst te overwinnen. Neem er ook het verhaal van Ietje Swillens bij: hoe zij en haar familie afleiding zoeken in het fantaseren over de allerlekkerste gerechten die ze zullen eten als de oorlog voorbij is.

Identiteit – talenten

Lees het verhaal van Kitty Egyedi. Zij wordt door haar moeder begeleid naar een soort privéschool. Op pagina 156 introduceert meneer Van Praag Kitty aan de andere kinderen die allemaal één vraag mogen stellen aan haar om haar te leren kennen. Kitty vertelt over haar herkomst, en meneer Van Praag gaat hier op pagina 157 verder op in door te stellen: 'de wereld is een prachtig orkest. Elk land, elk volk heeft iets eigens, iets bijzonders zoals ook elk muziekinstrument een unieke klank heeft'. En verder op pagina 158: 'Ieder mens is belangrijk, ieder mens kan iets toevoegen.' Bespreek dit fragment.

- Wat vind je van de vergelijking?
- Geldt dit ook voor jullie klas? Is elk kind een ander instrument, met een eigen klankkleur? Vullen de kinderen elkaar aan? Op welke manier?

Houd een gesprek over elkaars talenten, over samenwerken en elkaar versterken. Luister goed naar de reacties en schat in hoe persoonlijk het gesprek kan worden.

Vriendschap

Anne vormt de rode draad door de verhalen in dit boek. Zij is de centrale figuur in de vriendschappen. Bespreek hoe de verschillende vriendschappen tot stand kwamen: waar en hoe leerden de kinderen elkaar kennen? Wat, waar en hoe speelden ze? Welk van deze activiteiten doen kinderen vandaag de dag nog? Welke niet (meer)? Wat is anders/hetzelfde?

Plattegrond

Op pagina 252 en 253 staat een plattegrond afgebeeld van het deel van Amsterdam waar Anne en haar vrienden woonden. Bekijk wie waar woonde: wie woonde het dichtste bij Anne? Wie het verst?

- Zoek op Wikipedia op wie er nu op Merwedeplein 37/2 wonen. Zie je overeenkomsten tussen de bewoners van toen en nu?

Poëziealbum

De titel van het boek is ontleend aan wat Juultje Ketellapper schreef in het poëziealbum van Ietje Swillens: ver-geet-mij-niet. Het houden van een poëziealbum was populair in die tijd: kinderen schreven er een versje in en versierden de bladzijdes. Wie van de kinderen kent dit? Is dit hetzelfde als een vriendenboek? Wat is anders?

Laat de kinderen hun ouders en grootouders bevragen: hebben zij een poëziealbum uit hun jeugd? Vraag of ze deze kunnen meebrengen naar de klas. Zoek ook naar voorbeelden op het internet. Maak een eigen poëziealbum met je klas: laat elk kind een kort versje schrijven over hun leukste moment op school – een moment dat ze koesteren en nooit zullen vergeten. Als de kinderen nog nooit een versje hebben gemaakt kun je ze hierbij begeleiden. De meest eenvoudige vorm is een elfje; een elfje bestaat uit elf woorden op vijf dichtregels, waarvan:
de eerste dichtregel: één woord
de tweede regel: twee woorden
de derde regel: drie woorden
de vierde regel: vier woorden
de vijfde regel: één woord, dat het gedicht samenvat.

Koosnaampjes

Bijna alle vrienden en vriendinnen van Anne worden anders toegesproken dan hun eigenlijke naam: Juultje Ketellapper heet eigenlijk Juliette, letje Swillens heet eigenlijk Rie, Helmut Silberberg wordt aangesproken als Hello.

- Welke kinderen in het verhaal hebben een informele naam gekregen?
- Hoe zou dit komen? Hebben ze moeilijk uitspreekbare namen die worden afgekort tot een makkelijkere naam? Zijn het koosnaampjes, verzonnen door wie hen liefhad?
- Welke koosnaam vind jij het leukst, welke het stomst?
- Welke koosnaam zou jij verzonnen hebben als je ook bij de vriendinnengroep hoorde?

Dagboek, roman, biografie: over genres en stijlen

In dit boek gebruikt de auteur verschillende genres. In de portretten die ze van de kinderen maakt gaat het om feitelijke informatie. De verhalen die volgen bevatten ook feiten maar zijn helemaal anders geformuleerd. Laat de leerlingen onderzoeken waarin de teksten van elkaar verschillen: in opbouw, woordkeuze, vertelperspectief.

- Waarom kiest de auteur ervoor om ook het feitelijke portret in het boek op te nemen?

Geef de volgende schrijfpdracht. Maak een portret van jezelf: een droge opsomming van wie je bent, waar je woont, wie je ouders zijn, en schrijf aansluitend een kort verhaal (anekdote, herinnering). Als opwarmer kan je aan de slag gaan met een oefening waarbij de leerlingen steeds meer bijvoeglijke naamwoorden toevoegen aan een zin:

Ik ben een meisje.
Ik ben een lief meisje.
Ik ben een lief meisje met groene ogen.
Ik ben een lief meisje met sprankelende groene ogen en een lange paardenstaart.

Of:
Dit is mijn kat.
Dit is mijn roodharige kat.
Dit is mijn roodharige kat die zich koestert in de zon.
Dit is mijn lieve roodharige kat die zich graag koestert in de lentezon.

5 Verder lezen

Maak een thematafel rond Anne Frank. Breng bijvoorbeeld deze boeken mee naar de klas:

- *Van klein tot groots*, Anne Frank, Maria Isabel Sánchez & Vegara Sveta Dorosheva
- *Buiten is het oorlog. Anne Frank en haar wereld*, Janny van der Molen, Martijn van der Linden - Dit boek gaat vooraf aan *Vergeet me niet* en vertelt het leven van Anne Frank op kindermaat. Een lesbrieff bij dit boek vind je op jannyvandermolen.nl.
- *Anne Frank*, Josephine Poole & Angela Barrett (ill.)
- *De boom van Anne*, Irène Cohen-Janca & Maurizio A.C. Quarello (ill.)
- *Ondergedoken als Anne Frank: verhalen van Joodse kinderen in de Tweede Wereldoorlog*, Marcel Prins & Peter Henk Steenhuis
- *Je beste vriendin Anne*, Jacqueline Van Maarsen
- *Alles over Anne*, Menno Metselaar
- *Anne Frank, Mijn Beste Vriendin. Het verhaal van Hanneli Goslar*, Alison Leslie Gold (het boek is ook verfilmd)
- *Waar is het dagboek van Anne Frank*, Ari Folman & Lena Guberman (ill.)

Kijk voor meer boekentips en informatie op annefrank.org

Colofon

© Stichting Lezen (2022)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen &
Erik olde Hanhof

Redactie

Bo van Alst, Alle Content

lezen.nl